

Izvešće o studijskom posjetu estonskoj agenciji za osiguravanje kvalitete (EKKA – Estonian Quality Agency for Higher and Vocational Education) i Tallinn University of Technology

1. i 2. studeni 2017.

U studijskom posjetu su sudjelovale:

Ivana Borošić, načelnica Odjela za akreditaciju u visokom obrazovanju,
Marina Grubišić, načelnica Odjela za analitiku i statistiku,
Marija Križanec, načelnica odjela za visoko obrazovanje,
Vlatka Derenčinović Tadić, viši stručni savjetnik.

Izvešće sastavile:

Ivana Borošić,
Marina Grubišić,
Marija Križanec,
Vlatka Derenčinović Tadić.

Srijeda, 1. studeni 2017. godine

Posjet estonskoj agenciji za osiguravanje kvalitete (EKKA – Estonian Quality Agency for Higher and Vocational Education)

Tijekom prvog dana održan je sastanak sa predstavnicima EKKA-e na kojem su sudjelovale: dr. sc. Heli Mattisen, ravnateljica EKKA-e, dr. sc. Maiki Udam, direktorica za međunarodnu suradnju, gđa. Lagle Zobel, pravnica i gđa. Liia Lauri, direktorica zadužena za vrednovanja u visokom obrazovanju.

Na sastanku su sudjelovale i predstavnice malezijske i japanske agencije za osiguravanje kvalitete (dr. sc. Zubaidah Aman i gđa. Sayaka Adachi) koje su predstavile sustave visokog obrazovanja i područje osiguravanja kvalitete u Maleziji i Japanu.

Više informacija o sustavima Malezije i Japana dostupno je iz prezentacija koje se nalaze u prilogu ovog izvješća.

Ravnateljica EKKA-e, dr. sc. Heli Mattisen, održala je uvodno izlaganje o sustavu visokog obrazovanja u Estoniji. Trenutno u Estoniji djeluje 6 javnih sveučilišta, 1 privatno sveučilište, 8 javnih visokih učilišta koja izvide stručne studijske programe i 5 privatnih visokih učilišta koja izvide stručne studijske programe.

Ukupno na visokim učilištima u Estoniji studira oko 48 000 studenata (najveći broj na javnim sveučilištima, oko 36,500).

Studiranje na studijskim programima na estonskom jeziku je besplatno za studente javnih visokih učilišta. Javna visoka učilišta financiraju su iz državnog proračuna ovisno o profilu i djelovanju (**primaju tzv. *performance support***). **Financiranje ne ovisi o broju upisanih studenata.**

Država potiče studiranje na programima koji se izvode na engleskom jeziku, npr. IT. Na taj način obrazovani kadar nakon stjecanja diplome ostaje u zemlji.

Financiranje visokog obrazovanja od strane države je stabilno i poticajno. Država potiče visoka učilišta da privlače strane studente.

U Estoniji nije lako osnovati sveučilište. Postupak osnivanja sveučilišta uključuje strogo vrednovanje od strane *Estonian Research Council* (između ostalog **provjerava se da li ustanova koja želi postati sveučilišta ima kapacitet/mogućnost izvođenja doktorskih studija**).

Također, ravnateljica EKKK-a upoznala je predstavnicu AZVO-a sa unutarnjim ustrojstvom, tijelima EKKK-a i poslovanjem EKKK-a.

EKKK je osnovana 2009. godine, dio je *Archimedes Foundation* i trenutno zapošljava 9 djelatnika. EKKK-om upravlja ravnateljica, a u okviru EKKK-a djeluju i 2 vijeća: *Quality Assessment Council for Higher Education - HEQAC* (Akreditacijski savjet) i *Quality Assessment Council for Vocational Education and Training*. **Članovi HEQAC-a ne smiju biti rektori i prorektori, kao ni predstavnici Ministarstva. Članom HEQAC se ne može biti više od šest godina.**

U okviru svog djelokruga EKKK-a: radi na razvoju načela/standarda i procedura/postupaka vanjskih vrednovanja, provodi vrednovanje kvalitete grupa/kastera studijskih programa u visokom obrazovanju, provodi institucionalnu akreditaciju u visokom obrazovanju, provodi akreditaciju grupa/klastera studijskih programa u strukovnom obrazovanju, provodi edukacijske aktivnosti i savjetodavne aktivnosti, obavlja poslove međunarodne suradnje, objavljuje radove/publicira te obavlja druge poslove sukladno pozitivnim propisima.

Vezano za sam sustav visokog obrazovanja, EKKK-a:

- provodi institucionalnu akreditaciju (***IA - Institutional accreditation***) periodično, barem svakih 7 godina;
- provodi vrednovanje kvalitete/akreditaciju klastera studijskih programa (***quality assessment/accreditation of SPG - study programme groups***) periodično, barem svakih 7 godina,
- provodi inicijalno vrednovanje klastera studijskih programa u visokom obrazovanju (***initial assessment of SPGs in HE***) na temelju kojeg estonsko Ministarstvo obrazovanja i znanosti dodjeljuje pravo izvođenja studijskog programa u tom klasteru.

Ukupno postoji 28 klastera studijskih programa u Estoniji.

U inicijalnoj akreditaciji klastera studijskog programa provjeravaju se i minimalni uvjeti propisani Zakonom.

Vezano za vrednovanje združenih studija, ne postoji poseban postupak za takvo vrednovanje. Ono se provodi u okviru vrednovanja klastera studijskih programa. No estonsko Ministarstvo obrazovanja i znanosti (*Ministry of Education and Research*) može zatražiti da EKKA provede vrednovanje određenog združenog studija ukoliko je takvo vrednovanje potrebno da bi se vidjelo zadovoljavaju li se određeni specifični uvjeti (npr. propisani minimalni uvjeti, je li kvaliteta programa zadovoljavajuća i postižu li se ishodi učenja navedeni u programu).

Što se tiče vrednovanja studijskih programa u području reguliranih profesija, takvo se vrednovanje također provodi u okviru klastera studijskih programa na temelju međunarodnih zahtjeva za tu profesiju kao i nacionalnih standarda.

Vezano za vrednovanje *online* studijskih programa, ne postoje posebni kriteriji za takvo vrednovanje budući da je e-learning sastavni dio procesa učenja. Programi se provjeravaju u okviru vrednovanja klastera studijskih programa (uključujući dio koji se izvodi on-line). U Estoniji ne postoji studijski program koji se u cijelosti izvodi *online*. U zemlji postoji velika svijest, kao i odgovornost prema informatičkoj pismenosti. Velika sveučilišta imaju centre koji pomažu nastavnicima da što kvalitetnije izvode on-line nastavu studentima.

EKKA je također predstavila poster u kojemu je prikazala njihov **novi model institucionalne akreditacije**, a koji bi se trebao početi primjenjivati od 2020. godine. U tom novom modelu posebno će se razmatrati područje doprinosa društvu (*service to society*), istraživanja i razvoja (*research and development*) te učenja i poučavanja (*learning and teaching*). Također će se provoditi **tematsko vrednovanje** prema tzv. risk/priority uzorku.

Ovdje treba istaknuti da se u razvoj novog modela institucionalne akreditacije krenulo ozbiljno, studiozno, analitički na način da je EKKA okupila sve zainteresirane strane (dionike) i počela zajedno sa svim dionicima u sustavu visokog obrazovanja i znanosti raspravljati te razvijati novi model vanjskog vrednovanja tri godine prije samog početka njegove implementacije (koja će vjerojatno krenuti 2020. godine).

Što se tiče samog postupka vrednovanja koji provodi EKKA, posebno su bile zanimljive **aktivnosti naknadnog praćenja** koje uključuju sljedeće: tzv. *feedback* seminar na instituciji, organiziranje okruglih stolova sa dionicima, izvješće visokih učilišta (tzv. akcijski plan) nakon 1 ili 2 godine, izvješće o realizaciji, organiziranje sastanaka sa prorektorima dva puta godišnje, razmjena dobrih praksi i razgovor o glavnim područjima na kojima su potrebna poboljšanja na seminarima i konferencijama.

Također, EKKA je uspostavila **postupak prigovora/žalbi** u postupcima vrednovanja o čemu nas je izvijestila gđa Lagle Zober, pravnica. Svi prigovori/žalbe na odluke Akreditacijskog savjeta dostavljaju se Povjerenstvu za prigovore sastavljenom **od 4 člana (i 4 zamjenika)**. Povjerenstvo za prigovore djeluje kao neovisno tijelo, imenovano je na razdoblje od 3 godine. **Članove Povjerenstva za prigovore imenuje nadzorni odbor Archimedes Foundation, na prijedlog Rektorskog zbora, Vijeća veleučilišta i visokih škola, studentske organizacije i predstavnika poslodavaca/gospodarstvenika.** Zadaća je Povjerenstva dostaviti Akreditacijskom savjetu nepristrano mišljenje o valjanosti prigovora/žalbe, a temelju kojeg Akreditacijski savjet donosi konačnu odluku.

Protiv konačne odluke donesene u postupku vrednovanja dopušteno je jedino pokretanje spora pred nadležnim sudom. Do sada su podnesena 2 prigovora, no nije pokrenut nijedan spor pred nadležnim sudom.

U slučaju negativne odluke, nadležni ministar će, ukoliko je to moguće, pokrenuti postupak prijenosa prava izvođenja studijskog programa na drugo visoko učilište u tom klasteru.

Gđa. Liia Lauri upoznala je predstavnice AZVO-a sa postupkom odabira članova stručnih povjerenstava te **edukacijom članova stručnih povjerenstava.**

Članovi stručnih povjerenstava odabiru se na prijedlog drugih agencija, Europske studentske organizacije i drugih organizacija te međunarodnih baza podataka. Jedan član povjerenstva je obavezno student i predstavnik poslodavaca/gospodarstvenika.

EKKA održava trening za domaće potencijalne članove jednom godišnje u trajanju od 2 dana. Na tom treningu održavaju se radionice o standardima, upoznaje se sa ulogom članova stručnog povjerenstva, radi se na simulaciji posjeta koja uključuje rad na samoanalizi imaginarnog visokog učilišta, priprema se za posjet, dogovaraju se pitanja koja će se postavljati tijekom posjeta, simuliraju se intervjui te je zadatak potencijalnih članova napisati jednu preporuku i jednu pohvalu/primjer dobre prakse na temelju intervjua i samoanalize. Na taj način EKKA testira sudionike radionice, odnosno razinu njihovog znanja engleskog jezika.

Za predstavnike poslodavaca/gospodarstvenika i studenta održava se poludnevna edukacija prije samog posjeta.

Imenovani članovi stručnog povjerenstva sudjeluju na jednodnevnoj edukaciji prije posjeta na kojoj ih se upoznaje sa estonskim sustavom visokog obrazovanja, područjem osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te standardima i postupkom vrednovanja. Također se priprema za posjet, dogovara se strategija odvijanja intervjua, razgovara se o pitanjima koje će se postavljati tijekom postupka i sl.

Što se tiče **međunarodnih aktivnosti**, posebno se ističu sljedeće:
-capacity building projects u Republici Moldovi i republici Tadžikistanu,
-World Bank and Council of Europe expertise u Republici Tadžikistanu i Gruziji,
-godišnji projekt „work shadowing“ za ASEM zemlje (Azija).

Od **međunarodnih vrednovanja** koje je provela EKKA, ističu se:
-akreditacija studijskih programa prava u Republici Moldovi (26 studijskih programa prava na 13 visokih učilišta) (2015),
-akreditacija jednogodišnjeg programa koji se izvodi mješovito (*blended*) na OSCE Border Management Staff College u Republici Tadžikistan (u tijeku).

Estonski propisi dopuštaju **stranim agencijama za osiguravanje kvalitete** provođenje postupka vanjskog vrednovanja na zahtjev estonskog visokog učilišta. **U tom slučaju strana agencija mora dobiti odobrenje EKKA-e (Akreditacijskog savjeta) te se mora osigurati da završno izvješće stručnog povjerenstva bude takvo da se na temelju njega može donijeti odluka u skladu sa estonskim propisima. U tom postupku sklapa se tripartitni ugovor između EKKA-e, strane agencije i visokog učilišta kojim se reguliraju prava i obveze svake strane u postupku te procedura naknade troškova.** Do danas su odobrena 2 takva postupka: jedan je provela agencija EAEVE (*the European Association of Establishments for Veterinary Education*) u području veterinarskih znanosti, dok je drugi provela agencija MusiQuE u umjetničkom području.

Vežano za baze podataka i analize, u Estoniji se koriste dvije koje vodi estonsko Ministarstvo obrazovanja i znanosti:

www.haridussilm.ee – Educational Eye

www.etis.ee – Estonian Research Information System

Baze se redovito ažuriraju, precizne su i točne te svima dostupne.

Više informacija o sustavu visokog obrazovanja Estonije i području osiguravanja kvalitete u Estoniji dostupno je iz prezentacija koje se nalaze u prilogu ovog izvješća.

PREPORUKE ZA AZVO:

- Jasnije odrediti tko sve može, odnosno, ne može biti član Akreditacijskog savjeta,
- Uključiti ograničenje mandata, koliko puta netko može biti imenovan članom Akreditacijskog savjeta,
- Ne donositi *ad hoc* rješenja koja se tiču svih oblika vanjskih vrednovanja koja provodi AZVO. Prilikom donošenja strateških odluka AZVO-a, npr.

- novi ciklus vrednovanja i slično, od početka uključiti sve dionike iz sustava visokog obrazovanja i znanosti (zajednički razviti koncept),
- Više uključiti članove Akreditacijskog savjeta u rad Agencije, npr. prisustvovanjem dijela članova Akreditacijskog savjeta na radionicama koje organizira AZVO; prisustvovanjem na važnim sastancima i edukacijama i sl.,
  - Ojačati zajedničke edukacije za potencijalne članove stručnih povjerenstva (profesori, gospodarstvenici i studenti), npr. jednodnevne/dvodnevne zajedničke radionice,
  - Pokušati još više ojačati svijest kod visokih učilišta o važnosti baza podataka za sustav visokog obrazovanja i znanosti - dobra podloga za razne analize i strateško promišljanje države.

Četvrtak, 2. studeni 2017. godine

Posjet Tallinn University of Technology (TTÜ) i TTÜ Inovacijskom i poslovnom centru - MEKTORY (Modern Estonian Knowledge Transfer Organization for You)

Tijekom drugog dana održan je sastanak sa predstavnicima Tallinn University of Technology (TTÜ) na kojem su sudjelovali: prof. dr. sc. Henrik Voll, prorektor (*Vice-rector for Academic Affairs*), prof. dr. sc. Jakob Kübarsepp (*School of Engineering, donedavno Vice-rector for Academic Affairs*), gđa. Hanna Haavapuu (*Office of Academic Affairs, Head of Quality and Development Division*), gđa. Betra Leesment (*Office of Academic Affairs, Study Director*), gđa. Marika Olander (*Office of Academic Affairs, Feedback officer*).

Prof. dr. sc. Henrik Voll, prorektor, predstavio je TTÜ i upoznao predstavnice AZVO-a sa unutarnjim ustrojstvom TTÜ-a te njegovim radom.

TTÜ je javno sveučilište rangirano među top 3% svjetskih sveučilišta.

Izvodi 89 studijskih programa.

Na **TTÜ** studira oko 11000 studenata od kojih **oko 1500 stranih studenata (13%)**. Ukupno zapošljava oko 2000 osoba od kojih je otprilike 50% akademsko osoblje.

U okviru TTÜ djeluju *School of Information Technologies, School of Science, School of Engineering, School of Business and Governance i Estonian Maritime Academy*.

Sveučilište je provelo **reformu na način da je smanjio broj sastavnica (s 8 na 4)**, a sve kako bi se **ojačao položaj TTÜ-a** na globalnoj sceni i ojačala učinkovitost izvođenja studijskih programa.

Prof. dr. sc. Jakob Kübarsepp upoznao je predstavnice AZVO-a sa internim sustavom osiguravanja kvalitete na TTÜ te predstavio dokumente koji reguliraju to područje.

Ključni elementi TTÜ internog sustava osiguravanja kvalitete su: razvoj/odobranje studijskih programa, upisni postupak, organizacija studijskih programa, podrška procesu učenja i poučavanja te procjena učinka/izvođenja.

Gđa. Hanna Haavapuu upozнала je predstavnice AZVO-a sa postupkom razvoja i odobranja studijskih programa.

Trenutno TTÜ upisuje studente u 9 klastera studijskih programa, ukupno 89 studijskih programa (20 preddiplomskih sveučilišnih studijskih programa, 11 stručnih studijskih programa, 44 diplomatska sveučilišna studijska programa i 4 integrirana preddiplomska i diplomatska studijska programa, 10 doktorskih studijskih programa). **Zakonom je propisano za koje se djelatnosti/područja studijski programi izvode kao integrirani preddiplomski i diplomski studijski programi (arhitektura, građevinarstvo i sl.).**

Svi doktorski studijski programi se izvode na engleskom jeziku. 40 % diplomskih studijskih programa se izvodi na engleskom jeziku.

Čak i kad se studijski programi izvode na estonskom jeziku, postoje obvezni kolegiji koji se izvode na engleskom jeziku.

TTÜ je u postupku reformiranja studijskih programa i rade na smanjenju broja studijskih programa (u razdoblju 2016.-2018.) a sve kako bi se ojačala učinkovitost izvođenja studijskih programa.

Interno vrednovanje studijskih programa (*Internal Assessment of Study Programme*) je sustavan i redovit postupak provjere 5 područja (*Study programme and its development, Resources (study environment), Teaching and learning (study process), Teaching staff and Students*) kojim se identificiraju snage i područja koja zahtijevaju dodatna poboljšanja.

Provodi se svake 3 godine.

Što se tiče vanjskog vrednovanja, TTÜ je prošao institucionalnu akreditaciju 2014. godine (akreditacija na 7 godina), u razdoblju 2014.-2017. godine prošao je postupak vrednovanja klastera studijskih programa (samo je klaster prometnih znanosti dobio akreditaciju na 4 godine, ostali na 7 godina) te je diplomski studijski program arhitekture prošao inicijalno vrednovanje klastera studijskih programa.

Vežano za postupak naknadnog praćenja, na visokim učilištima je odgovornost za rješavanje problema koji su se pojavili i proizlaze iz izvješća stručnog povjerenstva kao i za aktivnosti kontinuiranog poboljšanja. Aktivnosti naknadnog praćenja obuhvaćaju informiranje osoblja o rezultatima vrednovanja, analizu rezultata, planiranje aktivnosti naknadnog praćenja, izradu akcijskog plana te provedbu poboljšanja. Nakon 3 godine provodi se interno vrednovanje studijskog programa.

Vežano za **sakupljanje i analize podataka**, osim statističkih podataka uključenih u dvije baze koje vodi nadležno ministarstvo, **TTÜ prikuplja i povratne informacije od dionika (studenti, alumni, poslodavci).**

Student može dati povratne informacije na svaki kolegij u kojem sudjeluje kao i na organizaciju cijelog studijskog programa. Student je obvezan dati povratnu informaciju na najmanje 4 kolegija (u slučaju doktoranda na jedan kolegij). Upitnik/anketa sadrži 10 pitanja o nastavniku i kolegiju. Prosječna ocjena zadovoljstva studenata u proljeće 2016./17. iznosila je 4,44.

Rezultati upitnika/ankete uzimaju se u obzir prilikom vrednovanja i razvoja studijskog programa. Na temelju rezultata se priprema izvješće i akcijski plan. Rezultati su dostupni na TTÜ intranetu.

Nakon sastanka na TTÜ, predstavnice AZVO-a su posjetile TTÜ Inovacijski i poslovni centar - MEKTORY (Modern Estonian Knowledge Transfer Organization for You) gdje su se sastale s gđom. Anu Oks koja ih je upoznala sa njegovim radom.

MEKTORY je umreženo okruženje/centar u kojem se sastaju poduzetnici, studenti, profesori, djeca (vrtićke i školske dobi) i investitori kako bi zajedno (kao tim) osmislili nove ideje i inovacije. U MEKTORY-ju djeluje 110 kompanija, 8 ambasada je osmislilo prostorije, postoji velika konferencijska dvorana, laboratoriji u kojima se izrađuju prototipovi, laboratoriji za testiranje, inkubatorski start-up-ovi i dr.

MEKTORY podržava rad studenata i profesora na način da povezuje teoretska znanja stečena na TTÜ sa praktičnim radom, pruža inženjerima iskustvo suradnje sa gospodarstvom, potiče start-up-ove studenata i spin-off-ove profesora na daljnji nastavak svog rada.

MEKTORY provodi 4 start-up programa: *Youth Startup Program „Bright Minds“, Pre-incubation program, Startup Competitions i Incubation Activities.*

MEKTORY podržava aktivnosti djece (vrtićke i školske dobi) i nastavnika. Sudjeluje u njihovom razvoju (razvoju „sljedeće generacije“) te im pokazuje da je tehnologija/znanost zanimljiva, izvediva, odnosno moguća i prizemna („down to earth“). U tom smislu, MEKTORY organizira radionice za djecu, stvara zanimljivo okruženje za učenje, pruža praktične vještine i znanja, organizira vodstva, i dr.

Više informacija o TTÜ i MEKTORY-ju dostupno je iz prezentacija koje se nalaze u prilogu ovog izvješća.

PREPORUKE:

- Poticati visoka učilišta na bolje umrežavanje s drugim stranim visokim učilištima,
- Poticati visoka učilišta na bolje umrežavanje s lokalnom zajednicom,
- Poticati visoka učilišta da primjenjuju primjere dobre prakse od stranih visokih učilišta,
- Poticati sama visoka učilišta na organizaciju i održavanje seminara, radionica za sve svoje zaposlenike koje će uključivati aktualne teme iz visokog obrazovanja i znanosti
- *Learn from others, to improve yourself / your home,*
- *Think globally, act locally*